

Nom de l'activitat: El xiquet i el poble perdut. Activitat de comprensió lectora d'uns fets històrics ocorreguts a La Fatarella durant la Batalla de L'Ebre a partir de l'anàlisi del conte de Pere Martí i Bertran. Editat per La Fundació El Solà de La Fatarella i publicat per Ediciones del Serbal.

Edat: a partir de 10 anys.

Agrupament: grup classe i grups cooperatius.

Temporització: 3h

Objectius:

- Conèixer i comprendre un fet històric proper com fou la Batalla de l'Ebre amb La Fatarella com a escenari principal.
- Llegir amb fluïdesa i pronunciació adequada per comprendre textos de la vida quotidiana.
- Escoltar activament i gaudir de la lectura en veu alta.
- Interactuar oralment per expressar coneixements, punts de vista i opinions pròpies i respectar la dels altres.
- Afavorir el treball en equip per enriquir al màxim el procés d'aprenentatge.

Recursos materials:

- Un conte per grup
- Un portàtil per grup
- Un full amb les preguntes de cada capítol

Desenvolupament:

- Abans de la lectura del conte: anàlisi de la portada (títol, autor, format del llibre), contraportada, lletres, color, il·lustració. Activació de coneixements previs i formulació d'hipòtesis.
- Durant la lectura: expressió i comprensió oral i anàlisi del contingut de la narració. Organitzarem la classe en 5 grups cooperatius amb 3-4 alumnes per grup i aquests es prepararan un capítol del conte per a llegir-lo en veu alta als seus companys. Cada membre del grup en llegirà un fragment de manera que tots llegeixin equitativament. Disposaran d'uns 15' per preparar-se la lectura. Els altres grups escoltaran activament els seus companys.
- Després de la lectura: comprensió lectora en grups cooperatius a partir de preguntes sobre el text i recerca del significat d'algunes paraules al diccionari.cat. Cada grup respondrà les preguntes sobre el seu capítol i n'elaborarà un breu resum que explicarà a la resta de grups. (Annex 1)
- Reflexions finals sobre el tema de la guerra. Debat. (Annex 2)

Observacions:

Les preguntes es poden modificar al gust i criteri de cada docent.

ANNEX 1

COMPRENSIÓ LECTORA DESPRÉS DE LLEGIR EL CONTE:

Capítol I. Els primers mesos de guerra (Grup 1)

- Quan va esclatar la guerra?
- Què vol dir la frase “Nosaltres mai no ens hem significat”? Explica-ho amb les teues paraules.
- Quins personatges descobrim a l’inici del conte? Qui explica la història? Quina edat creus que té? A quin poble succeeixen els fets?
- Creus que l’esclat de la guerra va canviar al vida als xiquets del poble? Per què?
- Què va succeir pel gener de l’any 1937? Per quin motiu no se n’havia de parlar en cap moment ni amb ningú?
- Per què hi havia xiquets que portaven una cinta negra cosida al jersei o a l’abric?
- Busca el significat d’aquestes paraules al diccionari.cat: significar-se, esclofollar, afollar (nius).
- Busca un sinònim de padrí o padrina.
- Fes un breu resum del capítol i explica’l als teus companys.

Capítol II. La guerra arriba al poble (Grup 2)

- Què va succeir el març del 1938?
- Per què els “moros” van anar casa per casa buscant “rojos”?
- A quin bàndol pertanyien els “moros”? I els “rojos”?
- Per què creus que la padrina va manar als xiquets que s’amaguessin?
- Quin fet fatídic va succeir? Per què creus que va passar?
- Saps que és una baioneta? Fes-ne una cerca a Google imatges.
- Què vol dir que al protagonista de la història se li “mullen” els pantalons? Per quin motiu?
- Per què el protagonista creu que el seu padrí, pare i mare van tenir sort de no ser a casa aquell dia?

-On van anar a viure després de la mort de l'oncle? On el van enterrar?

-Per què creus que els padrins no van tenir por de tornar al poble?

-Busca el significat de les següents paraules al diccionari.cat: plànyer-se, abraonar, canyís, arraulit, capcot.

-Fes un breu resum del capítol i explica'l als teus companys.

Capítol III. La feina secreta de la mare (Grup 3)

-Com era la vida dels xiquets al mas? Per què?

-Per què creus que el pare mai anava al poble?

-Busca al calendari quin dia és Sant Jaume. Què va passar pels volts d'aquella data?

-Saps què és un "salvoconducto"? Busca-ho a la wikipèdia.

-En aquest capítol descobrim que el protagonista es diu Gatano. Saps quin nom és en realitat?

Quin nom tenen els altres membres de la família?

-Quina feina secreta va aconseguir la seua mare? Què havia de fer ell? A canvi de què?

-On van anar i amb quin mitjà de transport?

-Què vol dir l'expressió "s'ho mirava tot amb ulls esbatanats"?

-Què li va agradar molt a la mare del Gatano?

-Amb quin nom va batejar el Gatano el lloc on s'havien establert les tropes republicanes?

-Creus que el Gatano s'ho passava bé al poble perdut? Va fer amics allí?

-Com és que el Gatano es va fixar en la cantimplora d'en Charlie?

-Busca els següents mots al diccionari.cat: sargir, esbatanats, mimetitzat.

-Fes un breu resum del capítol i explica'l als teus companys.

Capítol IV. La retirada i la fugida (Grup 4)

-Com es deia el que més manava del poble perdut?

-Per què la Josefina i el Gatano ja no van tornar més al poble perdut per rentar la roba dels soldats?

-Quina qüestió havia de consultar la Josefina amb els seus sogres? Quina desició va prendre la Josefina finament?

-Per quin motiu els padrins no van voler marxar del Raïmat? Per què creus que les seues paraules van impressionar tant al xiquet?

-Degut a que els soldats havien d'abandonar el poble i deixar-ho tot, què li va demanar la Josefina al tinent coronel Tigüeña?

-Descriu amb 3 adjectius el caràcter del tinent coronel Tigüeña.

-Per quina raó el pare del Gatano i la Teresa no es deixava veure mai i va marxar de nit? Cap a on marxa? Quin encàrrec li fa al Gatano?

-Com és que en Charlie no va travessar el riu amb ells aquella nit?

-Cap a on es dirigien la Josefina, la Teresa i el Gatano? Quan van tornar al Raïmat?

-Fes un breu resum del capítol i explica'l als teus companys.

Capítol V. Els records que esclaten i fan mal (Grup 5)

-Quants anys té el Gatano quan decideix explicar la seua història? Per què no ho havia explicat mai fins ara?

-Què van trobar durant les excavacions de l'estiu del 2011?

-Per quin motiu en Gatano va patir un desmai davant la trinxera?

-Creus que en Gatano va ser un nen feliç tot i patir una guerra? Raona la teva resposta.

-Et sembla que la narració l'ha escrit un senyor de més de 80 anys? Per què?

-Fes un breu resum del capítol i explica'l als teus companys.

ANNEX 2

REFLEXIONS FINALS:

-Has sentit a parlar mai de la guerra? Què en saps? Qui t'ho ha explicat?

-Posa't en la pell d'en Gatano, com t'hauries sentit tu si haguessis viscut el mateix que va viure ell?

-Penses que les guerres serveixen d'alguna cosa? Per què?

-Proposeu possibles solucions per tal de resoldre els conflictes bèl·lics.

-Enceteu un debat sobre algun dels temes proposats: la guerra, els refugiats, els migrants, els drets humans, els valors democràtics, etc.